

Spevy ordinária

Sú to nemenné časti omše. Patria sem *Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Pater noster* a *Agnus Dei*. Vzorom sú gregoriánske nápevy v GR alebo GS. Tieto spevy sú mladšie, a hudobne jednoduchšie, lebo pôvodne neboli úlohou scholy, ale spieval ich všetok klérus alebo ľud. *Kyrie, Gloria, Sanctus* a *Agnus Dei* sú obsiahnuté v gregoriánskych omšiach I – XVIII. *Credo* tu má nápevy I-VI, alebo môžeme použiť jednoduchšie nápevy z *Missa primitiva* z GS. Popri tom môžeme používať aj nápevy v slovenskom jazyku. Chcem tu zvýrazniť slovo *popri tom*, lebo častokrát sa berie gregoriánska omša ako niečo mimoriadne. Slovenské nápevy sú v Liturgickom spevníku I. Máme tu dostatočný výber a preto nie je správne, ak sa používajú rôzne miestne nápevy, hlavne ak nezodpovedajú hudobnej kvalite.

Kyrie: je pôvodne litániová invokácia, ktorou sa prosí o milosrdenstvo. Viacnásobným opakovaním všetci zvolaním vyjadrujeme túžbu po vykúpení. To je dôvod, aby sa zo zúčastnili všetci a uprednostnil sa spev. Možno ho spievať striedavo – kantor alebo zbor predspevuje a ľud invokáciu opakuje. Zbor ho môže dopĺňať nadhlasom. LS I – Missa catholica 641 (v latinčine); I. Základná zostava - 644, 646, 647; Gregoriánska zostava II. 652 (v latinčine), 653; Zostava Suscipe Domine III. - 657 (posledné *Kyrie* je odlišné), 659; Zostava Románska V. 665, Zostava VII. 669; Mariánska zostava 711; Jánovo slávnostné *Kyrie* 732, Alžbetina zostava - 747, 748.

Gloria: je radostný jasajúci chválospev, ktorým Cirkev zhromaždená v Duchu Svätom oslavuje Boha Otca a Krista Baránka. Tvorí protipól prosebnému *Kyrie*. Svojou povahou patrí medzi najhudobnejšie omšové časti. Recitovanie treba pokladať za núdzové riešenie. Môže sa striedať predspevák s ľudom, alebo celý hymnus môže predniesť ľud, hlavne ak ide o jednoduchšie nápevy. LS I - Zostava Základná I. – 645, 648, Zostava III. Suscipe Domine 658; Zostava jednoduchá VII. 670; Mariánska zostava 712; Jánovo slávnostné *Gloria* 733; Zostava Jubilate Deo 743.

Credo: ľud tu vyjadruje svoj vnútorný súhlas s Božím slovom, ktoré práve počul v čítaniach a homílii a uvedomuje si základné články viery skôr, ako začne sláviť Eucharistiu. Neprízvukuje sa jeho spievanie, teda sa môže aj v spievanej omši recitovať. Ak sa spieva formou striedavého spevu, správne je, ak prvé slová „*verím*“... spevom vysloví celé zhromaždenie. Výnimkou sú gregoriánske nápevy. LS I 611, 613.

Sanctus: je oslava Trojsvätého, ktorým sa celé zhromaždenia pripája k spevu nebeských anjelov. Svojou povahou je najspevnejšou omšovou časťou (niektoré prefácie priamo hovoria: spievajme chválospev...). Keďže je zvolaním, nemá sa deliť na striedavý spev. LS I: 602 – latinské; 626 - VI – bratislavské; 627 -VII – lýdické; 628 – VIII; 629 IX - slávnostné

Pater Noster: je modlitba, ktoru sa pripravujeme na sv. prijímanie. Cirkev predpisuje jeho spievanie nie pre textovú hudobnosť, ale z dogmatických dôvodov, aby sme tieto Kristove slová prednášali čo najúctivejším – teda štylizovaným spôsobom. Pre nápevy tu platia najprísnejšie predpisy a nijako neslobodno spievať túto modlitbu na ľubovoľný nápev. LS I. 603 (v lat.) 634 – bratislavský II., prešovský V.

Agnus Dei: prosíme v ňom o sňatie hriechov a pokoj duše. Ustálilo sa ako trojnásobné zvolanie, ak lámanie chleba trvá dlhšie, možno ho opakovať dlhšie. V našich podmienkach sa to však zväčša nevykytuje a nápevy sú komponované ako ucelená forma, ktorú nemožno ľubovoľne rozširovať. Môžeme ho spievať striedavo – „*Baránok Boží*“ spieva kantor alebo zbor a prosby „*zmiluj sa...*“ odpovedá zhromaždenie. Môžeme ho však spievať aj ako spoločný spev. LS I: 643 (latinské), Základná zostava – 650, 651; Gregoriánska zostava 655, 656; Románska zostava 666; iné 755, 756.

Mnohým to určite príde zvláštne, lebo sa s tým v praxi nestretávame, ale koncil vyžaduje, aby sme vedeli spevy ordinária spievať v latinčine (SC 36, MS 35, 47).

Ďalším z problémov sú *Veľké orchestrálne alebo zborové omše* z obdobia pred DVK. Veľký počet odborníkov v liturgii z celého sveta zastáva totiž názor, že úplne spievané ordináriové zhudobnenia pre množstvo dôvodov už nie sú zlučiteľné s dnešnou omšovou liturgiou. Podľa nich sú vhodné už len na koncertné využitie. Mnohí hudobníci sú však proti tomuto názoru a prax v západných krajinách to viac potvrdzuje. Skladatelia ich skladali na Božiu oslavu a nie na koncertné prevedenia. Mnohé skutočne nádherné omše zložili veľkí skladatelia ako Beethoven, Mozart, Haydn, zo slovenských autorov napr. M. Sch. Trnavský. Hlboko veriaci, praktizujúci katolíci, A. Bruckner, ktorý sa často modlil ruženec, a mal dokonca i vízie, vyjadruje svoju vieru a osobnú skúsenosť s Bohom v svojich omšiach. Nepatrí práve takáto hudba do chrámu a dokonca k liturgii, kde má znieť čo najlepšia hudba? Ak z liturgie vylúčime Veľké omše, či to neznamená, že dobrú hudbu dáme do koncertných sál a Bohu necháme už len to „*horšie*“? Niektoré omše dokonca z „*Božieho riadenia*“ nie sú ani veľmi dlhé. „Je to možno irónia osudu, že krátke trvanie väčšiny Mozartových omší (okolo 20-25 minút) ponúka v dnešnej liturgickej situácii šancu na úmerné vloženie omšového slávenia. Mozart musel ako skladateľ formálne bojovať s danosťami v Salzburgskom dóme. Slávnostná omša nesmela trvať dlhšie ako 45 minút. Jeho problém včerajška, skutočnosť zhudobnenia, môže byť v každom prípade výhodou pre vloženie do dnešnej liturgie.“

Inštrukcia *Musicam sacram* síce hovorí, že z niektorých spevov ordinária sa nemá vylúčiť ľud, (MS 15, MS 34) no interpretácia týchto bodov u odborníkov nie je jednotná. Pre nedostatok priestoru sa tejto problematike nemôžeme venovať vo väčšej miere, ako by si to určite zaslúžila. V každom prípade tieto omše môžeme použiť v liturgii na veľké slávnosti a výnimočné udalosti, lebo majú všetky vlastnosti, aké pravá liturgická hudba musí mať.